

СТАНОВИЩЕ

по дисертационен труд на тема: **“Комплексно осигуряване качеството на образователната услуга в професионалните гимназии“**

за присъждане на научната степен „доктор на педагогическите науки“ по професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактиката – Професионална педагогика)

Автор на дисертационния труд: доц. д-р Славка Вълчева Ненова, преподавател в Департамента за информация и усъвършенстване на учителите при СУ „Св. Кл. Охридски“

Автор на становището - доц. д-р Илиана Огнянова Петкова, преподавател във Факултета по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски

1. Данни за кандидата и законността на процедурата

Доц. д-р Славка Ненова отдавна се е посветила на професионалното образование. В периода 1988 - 2011 г. започва работа като учител в Държавната търговска гимназия „Д. Хадживасилев“, гр. Свищов Това е най-старата професионална гимназия по търговия, създадена преди 133 г. Работи и в Регионалния педагогически център във В. Търново като лектор и методик по обучение по икономически дисциплини и финансиране в образованието. През 1999 г. защитава дисертация на тема „Дидактико-интерактивен модел за икономическо мислене и поведение /в специализираните средни училища – икономически техникуми, банкови и търговски гимназии/“. Началото на академичната си кариера поставя през 2005 г. като хоноруван преподавател в българо-холандската магистърска програма „Образователен мениджмънт“ към Педагогическия факултет на ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“. След спечелен конкурс през 2009 г. доц. Ненова започва работа в ДИУУ при СУ „Св. Климент Охридски“ като участва в обучението на хиляди учители в областта на икономическите дисциплини. Тя е търсен и ценен експерт, което се доказва от включването ѝ в редица национални и международни проекти на МОН.

Представената документация отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

2. Анализ и оценка на дисертационния труд

Представеният за становище дисертационен труд е в обем от 300 страници, в които са включени въведение, 5 глави, заключение, приложение и използвана литература. Четивността на текста е улеснена от лист с използваните съкращения, списък на таблиците и фигурите.

В увода доц. Ненова обосновава актуалността на темата за качеството на образованието и в частност на професионалното образование. Правилно са формулирани обекта, предмета, целта, задачите и общата хипотеза. Очертаната цялостна концепция и работните подхипотези придават целенасоченост на изследването и насочват към търсене на отговори по конкретни въпроси. Посочени са използваните методи на теоретично и емпирично равнище. Широкообхватността на темата за качеството на образованието налага поставянето на ограничителна рамка, която от една страна е свързана с формалното професионално образование. От друга страна – представеният модел за качество е конкретизиран само на ниво училище. Ограничителната рамка обаче може да се приеме и като изследователско предизвикателство за приложение в другите направления/типове професионални гимназии и

за разработване на цялостен модел за осигуряване качеството на професионалното образование. Претенцията за комплексност на модела е защитен чрез изтъкване на основните подходи, на които е изграден, а именно - компетентен, системен, структурно-концептуален, процесен и холистичен.

Първите три глави са изцяло теоретични и показват широката компетентност на доц. Ненова по основните, ключови за темата аспекти. Задълбоченият научен анализ се базира на общо 190 източника, от които 150 на кирилица, 12 на латиница, 12 нормативни документа и 17 сайта. В отделните глави докторантката слага акцент на следните проблеми - парадигмалните основания за осигуряване качеството в образованието; същността, характеристиките и спецификата на образователната услуга и подходите и методите за осигуряване на нейното качество и по-конкретно в професионалните гимназии. В теоретичната част на дисертационния труд е приложен дедуктивния подход като изводите и заключенията за образованието се базира на общоикономически постулати и теории. В първата глава доц. Ненова започва от очертаване тенденциите в професионалното образование. Защитаваните от нея тези са, че процесите на глобализация, главоломното развитие на ИКТ, трансформиращата се социално-икономическа среда оказват влияние върху образованието като цяло и в частност на професионалното образование. Предизвикателствата и проблемите в образованието изискват решения, които трябва да бъдат съгласувани на всички равнища – училищно, общинско и национално. Необходима е последователност, съответствие и съгласуваност между всичките звена, които отговарят за осигуряване качеството на професионалното образование. Акцентът във втора глава е изцяло върху качеството на образователната услуга. Доц. Ненова е направила разграничения между понятията „компетентност“, „компетенция“, „дидактическа компетентност“, извела е спецификите на образователната услуга като постоянно прави аналогия с производството, обяснява особеностите в отделните роли на ученика и учителя в професионалното образование. Осигуряване качеството на образованието тя разглежда като част от цялостната система на управление. В него се включва не само осигуряване условията за това, но и възможностите за неговото поддържане и развитие. Доц. Ненова извежда и едно ново понятие „профил на качеството“ на образователната услуга, което тя обвързва с личността на ученика. Тя включва в него характеристики/профили като готовност, годност и прогодност и конкретно участие в трудовия процес по усвояването на дадена професия (стр.116-117). Представени са и педагогическите дейности, които биха довели до осигуряване на качеството на образователната услуга в училище. В трета глава подробно са представени различни схващания и определения на подходите и методите за осигуряване на качеството, а именно – компетентностен, системен, структурно-функционален, процесен. Като съвременни методи на изследване на качеството на образователната услуга са предложени анализ на Парето и анализ на Ишикава, като е дадено предложение как и къде да бъдат приложени в образованието. Отделна точка е посветена на типологичните характеристики на мисленето, като се тръгва от идеята, че в основата на осигуряването на качеството стои компетентността и „мисловните ресурси на индивида“ (с.151).

В четвърта и пета глава са свързани с емпиричното изследване. В четвърта глава подробно е описана технологията на разработване на концептуалния модел за осигуряване на качеството на образователната услуга. Отново акцент е поставен на подходите, които стоят в основата на неговото изграждане. Онагледено е съчетанието на системния, структурния и процесен подход. Подробното разглеждане на всеки един от елементи в началния, междинния и крайния времеви етап на структурния подход показва взаимобвързаност и взаимозависимост между всеки един от тях за осигуряване качеството на образователната услуга. Като приноси за педагогическата наука могат да се посочат: 1) представяне мястото и ролята на всеки един от

субектите, осигуряващи качеството на образователната услуга на ниво училище - ръководството, методическото обединение, учителите, и учениците; 2) ясното диференциране на функциите по тези субекти и 3) подчиняването им в цялостния процес при осигуряване качеството на принципите на икономичност, ефективност и ефикасност. За да направи конструиран концептуален модел работещ, доц. Ненова предлага и извежда на две равнища – национално и общинско - ясни и точни стъпки за оптимизиране на практическото обучение в професионалните гимназии. Цялостният концептуално комплексен модел, представен на стр.198, онагледява логичното и ясно обвързване между отделните елементи за осигуряване качеството на образователната услуга в професионалните гимназии. Петата глава съдържа емпиричен материал за доказване на очертания концептуален модел. Доц. Ненова подробно е описала дизайна и програмата на емпиричното проучване. Тя базира собственото си изследване на анализа на данни от международни и национални изследвания, чрез които показва важността на високото качество в целия процес на обучение за бъдещи постижения и успехи на учениците. Проведено е анкетно проучване сред 250 учители и директори от 10 професионални гимназии в различни направления и 7 различни населени места. Концептуалният модел е заложен в отделните модули на анкетната карта, а групирани в тях айтъми дават възможност за задълбочено проучване на мненията на изследваните лица. Данните са представени и онагледени пълно, а направените изводи и обобщения се базират на получените резултати.

Като цяло изследваната проблематика вълнува доц. Ненова и това се чувства от изказаните лични мнения и защитавани позиции в целия текст.

Представеният автореферат отразява пълно съдържанието на дисертационния труд, а публикациите показват желанието ѝ да направи широко достояние изследваната от нея проблематика. Добре би било ако научните тези и постигнатите резултати бъдат публикувани и в списания като „Педагогика“ и „Стратегии на образователната и научната политика“, поради актуалността на проблема за качеството на образованието. Изцяло приемам изведените научни приноси.

Заключение

Разработеният дисертационен труд представя кандидатката за научната степен „доктор на науките“ като компетентен учен, следящ съвременните тенденции в образованието; като експерт, вълнуващ се от актуалните проблеми в българското професионално образование; като изследовател, умеещ да конструира цялостен модел, да подбира и прилага адекватен изследователски инструментариум, да анализира всеобхватно получените резултати и доказва формулираните хипотези.

Всичко това ми дава основание убедено да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди на доц. д-р Славка Вълчева Ненова научната степен «доктор на педагогическите науки» по професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактиката – Професионална педагогика)

Дата: 29.07.2018г.

Доц. д-р Ил. Петкова: